

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ

Ανακριτική καρτέλα για τους βουλευτές

Χρόνος προετοιμασίας: 15´

Χρόνος παρουσίασης: 10´

Φύλλο εργασίας για την παρέα των Αθηναίων

Είστε μια μεγάλη παρέα 15 Αθηναίων πολιτών που συναντάτε στην Αγορά τους 5 βουλευτές που ανέλαβαν να ελέγξουν, μέσω της διαδικασίας της δοκιμασίας, 3 από τους 9 άρχοντες (έναν *επώνυμο άρχοντα*, έναν *πολέμαρχο* και έναν *θεσμοθέτη*) που έχουν κληρωθεί. Θέλετε να μάθετε με ποια κριτήρια ψήφισαν για τον έναν άρχοντα. (Η διαδικασία για τους άλλους δύο υποψηφίους, επειδή κατηγορήθηκαν από κάποιον πολίτη, δεν ολοκληρώνεται στη σκηνή που εκτυλίσσεται. Αυτοί οι δύο, θα πρέπει πρώτα να προσπαθήσουν να καταρρίψουν την εναντίον τους κατηγορία. Όμως, η απολογία τους δεν περιλαμβάνεται στη δική μας σκηνή δοκιμασίας).

Ρωτήστε/«ανακρίνετε» 2 από τους 5 βουλευτές, όποιους εσείς επιλέξετε, με ποια κριτήρια ψήφισαν για τον ένα από τους τρεις άρχοντες (*ανακριτική καρτέλα*). Ανάμεσα στις ερωτήσεις που υπέβαλαν στους δοκιμαζόμενους άρχοντες, πολύ βασικές ήταν αυτές που αφορούσαν τον έλεγχο της αθηναϊκής καταγωγής τους, τη συμπεριφορά στους γονείς τους, τη συνεπή πληρωμή των φόρων προς την πόλη, την προσφορά στρατιωτικών υπηρεσιών στην πόλη.

Ερωτήσεις που οι βουλευτές υποβάλλουν στους δοκιμαζόμενους άρχοντες (μεταξύ άλλων που δεν περιλαμβάνουμε εδώ):

Ερωτήσεις Α´ Ενότητας:

- Ποιος είναι ο πατέρας σου και από ποιο δήμο;
- Ποιος είναι ο πατέρας του πατέρα σου;
- Ποια είναι η μητέρα σου;
- Ποιος είναι ο πατέρας της μητέρας σου και από ποιο δήμο;

Ερωτήσεις Β´ Ενότητας:

- Φέρεσαι καλά στους γονείς σου;
- Πληρώνεις τακτικά τους φόρους προς την πόλη;
- Έχεις συμμετάσχει σε στρατιωτικές επιχειρήσεις υπέρ της πόλης και σε ποιες; (έχεις εκπληρώσει τις στρατιωτικές σου υποχρεώσεις;)

Ρωτήστε τους βουλευτές αν κρίνουν δίκαιο τον νόμο του Περικλή και γιατί πιστεύουν ότι ο νόμος αυτός άλλοτε είναι σε ισχύ και άλλοτε όχι. Πριν, δηλαδή, το 451/0, όταν εφαρμόστηκε για πρώτη φορά ο νόμος, για να θεωρείται κάποιος Αθηναίος πολίτης –απαραίτητη προϋπόθεση για να αναλάβει δημόσιο αξίωμα– ήταν αρκετό να είναι μόνον ο πατέρας του Αθηναίος. Η μητέρα του μπορούσε να είναι ξένη. Με τον νόμο του Περικλή το 451/0 π.Χ., για να θεωρείται κάποιος Αθηναίος πολίτης, έπρεπε να είναι, εκτός από τον πατέρα, και η μητέρα Αθηναία. Η τάση για τον περιορισμό του αριθμού των πολιτών δημιουργήθηκε

στους Αθηναίους από τότε που η ιδιότητα του πολίτη άρχισε να συνοδεύεται και από οικονομικές παροχές: μισθός στους άρχοντες, στους βουλευτές, στους πλιαστές, αποκατάσταση ακτημόνων με παροχή εδαφών από εδάφη αποσπώμενα λόγω της κυριαρχίας πττημένων πόλεων, συντάξεις σε θύματα πολέμου και αναπήρους, διανομή δημητριακών σε πένντες.

Στη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, ο νόμος αυτός ατόνησε. Ύστερα από τη λήξη του πολέμου, την πτώση του καθεστώτος των τριάκοντα τυράννων και την αποκατάσταση της δημοκρατίας (403 π.Χ.), ο νόμος επανήλθε.

Ρωτήστε τους βουλευτές για ποιο λόγο πιστεύουν ότι ο νόμος αυτός ψηφίστηκε για πρώτη φορά και για ποιο λόγο εξακολουθεί να βρίσκεται σε ισχύ. Ρωτήστε τους, επίσης, την προσωπική τους γνώμη για τον συγκεκριμένο νόμο και αν θα ήθελαν να προτείνουν την κατάργηση/τροποποίησή του στην Εκκλησία του Δήμου.

Άλλη ερώτηση που θα υποβάλετε είναι, αν θεωρούν σημαντική κατηγορία τη συμμετοχή κάποιου πολίτη στο καθεστώς των τριάκοντα τυράννων. Η κατηγορία είναι όντως σοβαρή και ο δοκιμαζόμενος θα πρέπει να απολογηθεί και να αποδείξει το αντίθετο. Ρωτήστε τους βουλευτές γιατί τη θεωρούν τόσο σοβαρή, ώστε να στερεί από κάποιον την πρόσβαση σε δημόσιο αξίωμα. Ρωτήστε, επίσης, τη γνώμη τους για όποιο κριτήριο θέλετε από αυτά που πρέπει να πληρούν οι δοκιμαζόμενοι άρχοντες (θα συμπληρώσετε τις πιθανές ερωτήσεις σας προς τους βουλευτές και όσο θα παρακολουθείτε τη διαδικασία της δοκιμασίας των αρχόντων).

Για να κατανοήσετε καλύτερα τον νόμο του 451/0 π.Χ., διαβάστε τα τρία αποσπάσματα που ακολουθούν. Στο πρώτο, ο Αριστοκλής συνομιλεί με τον φίλο του Δημήτριο για τον νόμο του Περικλή, ενώ στο δεύτερο κάνει μερικές σκέψεις για τον ίδιο νόμο και τους τρόπους καταστρατήγησής του. Τέλος, στο τρίτο, αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους ο νόμος αυτός ατόνησε κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο.

1ο απόσπασμα: Cl. Mossé, Έγκλημα στην αρχαία αγορά, μτφρ. Ε. Δέλλη, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1997, σ. 198-199.

— «Εκεί (ενν. στην Αίγινα), οι προϋποθέσεις για την πολιτογράφηση είναι λιγότερο αυστηρές από τις δικές μας. Ένας πολίτης μπορεί να παντρευτεί μια ξένη κι ο γάμος είναι καθ' όλα νόμιμος, ειδικά αν η οικογένειά της είναι εγκατεστημένη από καιρό στην πόλη, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της κόρης του Πανταίνετου. Πάντως εγώ συμφωνώ με αυτό και ελπίζω πως κάποια μέρα θα νομιμοποιήσουμε και στην Αθήνα αυτούς τους γάμους. Άλλωστε, πριν τον Περικλή ήταν απολύτως εφικτοί! Ο Θεμιστοκλής, ο Κίμων ήταν αυτό που σήμερα αποκαλούμε νόθοι, γιατί οι μητέρες τους ήταν ξένες. Αυτό δεν τους εμπόδισε να δοξάσουν την Αθήνα χαρίζοντάς τις τις μεγαλύτερες στρατιωτικές επιτυχίες! Κι αγανακτώ όταν σκέπτομαι ότι μερικοί φίλοι μου, εξαιτίας αυτού του νόμου αποκλείονται από την πολιτική ζωή, ενώ οι πατεράδες τους είναι έντιμοι πολίτες».

— «Έχεις δίκιο. Οι πολιτικοί μας επανέφεραν σε ισχύ τον νόμο του Περικλή, μετά την τυραννία των τριάκοντα, προφανώς γιατί σκέφτηκαν ότι δεν έπρεπε να αυξηθεί ο αριθμός των πολιτών, προφανώς τώρα που αμείβονται οι συμμετέχοντες στην Εκκλησία του δήμου»¹.

1. Ο συγκεκριμένος νόμος ατόνησε κάπως κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου.

2ο απόσπασμα: Cl. Mossé, Έγκλημα στην αρχαία αγορά, μτφρ. Ε. Δέλλη, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1997, σ. 42-43:

— «Αν και ο νόμος ήταν καθολικά σεβαστός, είχα ακούσει συχνά τον πατέρα μου να λέει ότι υπήρχαν διάφοροι τρόποι να τον καταστρατηγήσεις. Ο συνηθέστερος ήταν η εξαγορά μαρτύρων που βεβαίωναν ψευδώς ότι γνώριζαν από παλιά τους γονείς των αμφισβητούμενης καταγωγής προσώπων. Πολλοί νόθοι –κυρίως γιοι ή κόρες Αθηναίων πολιτών με μητέρες αλλοδαπές ή δούλες– κατάφερναν να αναγνωριστούν ως νόμιμα τέκνα με τη σιωπηρή ανοχή του πατέρα τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα, όταν ο άνδρας δεν είχε αποκτήσει αγόρι από τη νόμιμη σύζυγό του, δεν δίσταζε να παρουσιάσει ως νόμιμο γιο το αγόρι που είχε με την παλλακίδα του».

3ο απόσπασμα: Cl. Mossé, Έγκλημα στην αρχαία αγορά, μτφρ. Ε. Δέλλη, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1997, σ. 42.

«Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, ο νόμος κάπως ατόνησε. Χρειαζόμασταν άνδρες για τον πόλεμο και παραβλέπαμε τη νομιμότητα της καταγωγής. Έφτανε ο υποψήφιος πολίτης να έχει πατέρα Αθηναίο πολίτη».

Όταν λήξει ο χρόνος προετοιμασίας που έχετε (15΄), θα παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης σας με θεατρικό τρόπο τη σκηνή, μαζί με τους άλλους συμμετέχοντες (10΄).

Όταν τελειώσει η «ανάκριση», θα αποχωρήσετε από τη σκηνή.

Σημ.: Η ανακριτική καρτέλα είναι δικό μας παιχνίδι και δεν έχει σχέση με τους πολιτειακούς θεσμούς της αρχαίας πόλης.